

ז' בתמוז תש"ף, 29 יוני 2020

לכבוד
מר יואב גלנט
שר החינוך

שלום וברכה,

הנדון: עתירה בנושא יישום חוק החינוך המיוחד

רקע

1. חשיבות מעמד מנהליות בתי הספר לקידום החינוך בישראל אינו מוטל בספק. אנו רואים במשרד החינוך ובמנהליו הבכירים, את השותפים המרכזיים לקידום מערכת החינוך. כמנהלי בתי ספר אנו רואים עצמנו כבשר מבשרה של מערכת החינוך ולמעשה כשלוחיה הראשיים. בעניין פנייתנו כאן אנו חשים אחריות רבה – ומחויבים לפעול כחלוצים לפני המחנה.
2. ברוח זו הקמנו במהלך השנה וחצי האחרונות את ארגון מנהלי בתי הספר - "מנהלים", וכיום אנו מייצגים מאות רבות של מנהלות ומנהלי בתי ספר בישראל, מכל מגזרי החברה ומכל שכבות הגיל. בכוונתנו לצרף לשורותינו במהלך השנים הקרובות את רוב מנהלי בתי הספר בישראל – יסודיים ועל יסודיים כאחד – זאת בהלימה עם המגמות במערכות חינוך מתקדמות בעולם.
3. מטרת מסמך זה לשקף את הבעיות העיקריות העולות מתהליכי יישום חוק החינוך המיוחד כפי שהם באים לידי ביטוי בשטח בימים אלה.

יישום חוק החינוך המיוחד - בעיות עיקריות

4. מנהל ביה"ס אינו חבר בועדת זכאות ואפיון ובהתאם לכך חסר זכות הצבעה. זאת, בניגוד מוחלט להיותו בעל המידע החשוב והמקיף ביותר על התלמיד, אפיון לקויות התלמיד והיכרות עם חוסן התא המשפחתי, וכנגזר מכך את יכולתו לתפקד בתוך מסגרת בית ספרית.
5. שאלון הראמ"ה אינו חשוף למנהל והוא אינו יכול לראות את תוצאות הדירוג בהתייחס לתחומי תפקוד שונים. הנוסחא לחישוב רמת התפקוד חסויה.
6. לקראת הועדה נדרש צוות בית הספר למילוי כמות אדירה של טפסים, ולענות על שאלות רבות בשאלון ראמ"ה כשחלקן אינן רלוונטיות כלל ללקותו של התלמיד. לא זו בלבד שהשאלון מעיק ומכביד, פוגע בעבודתו של המחנך (שאינו מתוגמל על כך!), הוא אינו משקף בהכרח ובמדויק את מצבו של התלמיד ואינו מהווה תחליף להשתתפות הצוות בועדה.
7. מנסיוננו בכל הנוגע לדירוגי תלמידים עולה כי שאלון ראמ"ה בנוי באופן הנותן משקל רב לבעיות התנהגות קיצוניות, הפרעות חושים ולקויות תקשורת, כך שתלמיד שהתנהגותו ראויה מוגדר בדירוג המונע את זכאותו לחינוך מיוחד. כמו כן, ישנו קושי בהתייחסות לתלמידים באפיון פסיכיאטרי, ללא בעיות התנהגות, חושים ותקשורת.

8. מדיווחי מנהלים המגיעים אלינו עולה כי יו"ר הועדה אינו בהכרח איש מקצוע ואינו מכיר את האפיונים הייחודיים לקשת החינוך המיוחד, למאפייני בתי הספר לחינוך מיוחד ולמענים באזור בו הוא פועל. הניתוק מהשטח וחוסר הידע פוגע בקבלת החלטה מקצועית ומותאמת.
  9. החוק נחזה כבעל מטרה עיקרית לחסוך כסף, אחרת לא ניתן להבין את הקצאת מכסות הזכאות לתלמידים וכמות תקני הכיתות.
  10. יתרה מכך, על פי המידע שבידינו עולה לכאורה כי יש בחוק כדי לגרום לביזבוז משאבים ניכר שנובע מהקמת מטות גדולים והעסקת כח אדם רב בדרגי הפיקוח השונים זאת על חשבון הקצאת המשאבים במישרין לטובת ילדי החינוך המיוחד.
  11. דירוג הועדה מ-4-1 באופן אחיד לכלל הלקויות מייצר קושי באפיון לקויות מסוגים שונים. הדירוג ניתן לפי התרשמות יו"ר הועדה ו/או נוסחא סודית אחרת בהתייחס לכלל הלקויות, ולא דירוג לפי לקות ספציפית כפי שמתבקש.
  12. חלוקת הקולות בועדה מוטה מעצם הרכבה, בהתחשב גם בכך שאת משה"ח מייצג גורם נוסף בשם הפיקוח הכולל. זאת, בנוסף לעובדת היות יו"ר הועדה בעל קול כפול.
  13. הועדות לא מתכתבות עם המענים המתאפשרים בשטח. קיים נתק מוחלט בין תוצאות הועדות ליכולת ליישם אותן בשטח, כדוגמה:
    - א. כמות המסגרות המותאמות מצומצמת ואינה עומדת בהלימה להמלצות ועדת הזכאות. ישנם מקרים בהם מצוקה זו משפיעה על החלטות הועדה בצורה לא מקצועית.
    - ב. בתוך בתי הספר הרגילים לא ניתן לגייס מטפלים נדרשים להמלצות שנגזרות מהחלטת ועדות האפיון והפילוח. בחטיבות העליונות קיים קושי כפול בהינתן שהמתי"א אינו נותן שירותים לחטיבת גיל זו.
    - ג. היעדר תשתיות פיסיקות למתן מענים בבתי הספר הרגילים.
    - ד. צוות המורים של בית הספר נעדר הכשרה ויכולת להתמודד עם הצרכים המיוחדים של ילדי החנ"מ ובעיקר לאור היקפם.
    - ה. אם תלמיד בחינוך החרדי יקבל זכאות ל"סל אישי" - לא יוכל לממש אותו במוסד פטור המותאם לאורח חייו.
- לאור האמור לעיל אין מנוס מלהסיק כי יישום החוק החל בהיעדר תכנון מספק וללא התאמתו הראויה לשטח. כפועל יוצא השדר לשטח הפוך מכוונת המחוקק והוא שהחינוך המיוחד נחזה כאופציה לא טובה.
- אין אנו מערערים על יתרונות השילוב, אך מחובתנו להתריע כי לקדש עמדה אחת על פני אחרת יוצרת עיוות הפוגע בתלמידים הזקוקים למענה החינוך המיוחד, בין אם בבתי הספר לחינוך מיוחד ובין אם בכיתות חינוך מיוחד בבתי הספר הרגילים.

חוזק השרשרת תלוי בחוזק החוליה החלשה, ואנו כמובילי מערכת החינוך מחוייבים לבניית מערך חינוך מיוחד שיבטיח את המענים המיטביים והראויים לתלמידינו, ויכין אותם להשתלבות תקינה כאזרחים במדינת ישראל.

אשר על כן אנו עותרים בזה להקפאת חוק החינוך המיוחד (תיקון מס' 11).

בכבוד רב,
אורית גור כהן, אביגיל סאמין, יואב פרידן
"מנהלים" – ארגון מנהלי בתי ספר

העתקים:

מר שמואל אבואב- מנכ"ל משרד החינוך
גבי רחלי אברמזון – מנהלת אגף א' לחינוך מיוחד
חברותינו/נו – מנהלות/י בתי הספר